

Takšen bo pogled na Center Rog s Petkovškovega nabrežja

ROG: NOVO ŽIVLJENJE NEKDANJE TOVARNE KOLES

Nekdanja tovarna Rog, najpomembnejši objekt industrijske arhitekturne dediščine zgodnjega 20. stoletja v Ljubljani, bo po zahtevnem gradbenem posegu postala mednarodno kreativno in družabno središče.

Tovarna koles Rog v Ljubljani je obsegala prostor med Trubarjevo, Rozmanovo ulico ter Petkovškovim nabrežjem - zdaj skoraj v centru mesta, leta 1871, ko so na tem območju zgradili prvo manjšo stavbo za strojenje kože, pa še v predmestju. Stavbo so večkrat povečali, leta 1922 pa nadzidali z dvema etažama s skeletno armiranobetonsko konstrukcijo po sistemu Hennebique, kar je bila prva takšna zgradba v Sloveniji. Osrednji del tovarniškega kompleksa predstavlja štirietažni 8,5 metrov širok in 125 metrov dolg objekt.

Po drugi svetovni vojni so v stavbi začeli izdelovati kolesa, med njimi tudi zložljivo kolo »pony«. V najboljših časih, leta 1987, so izdelali kar 350.000 koles, nato pa je se je predvsem zaradi izgube tržišča proizvodnja

začela zmanjševati, izdelavo koles so preselili na Letališko ulico v Ljubljani, kjer so kolesa izdelovali še nekaj let.

Leta 1998 je bilo poslopje prvotne tovarne Rog delno, a le začasno spomeniško zaščiteno, zemljišče pa je odkupila Mestna občina Ljubljana.

Projekt: ohranitev kulturne dediščine

Mestna občina Ljubljana je javni natečaj za ureditev nekdanje tovarne Rog z okolico razpisala že leta 2008. Na razpisu je zmagal barcelonski studio MX-SI Architectural Studio, ta se zdaj imenuje BAX Studio, vodi pa ga arhitekt Boris Bežan. Takratni projekt je predvidel večji poseg v prostor z gradnjo

več stavb, vendar je zaradi ekonomske krize zastal in se v naslednjih letih močno skrčil. Zmanjšan projekt se je tako omejil predvsem na ohranitev glavne stavbe in gradnjo steklenega prizidka vzdolž severne fasade proti Trubarjevi ulici nekdanje tovarne. Kljub temu so bile ohranjene osnovne zamisli projektantov, to je ohranitev Roga kot industrijske kulturne dediščine.

Ker obstoječa glavna zgradba ni ustrezala današnjim standardom glede potresne in požarne varnosti ter minimalne energetske učinkovitosti in praktično ni imela servisnih prostorov, so arhitekti BAX studia predvideli, da vse manjkajoče funkcije zgradbe prevzame dolg in ozek steklen severni prizidek, tako da so lahko bili posegi v obstoječe poslopje mi-

Proizvodnja koles, gradbena dela in nova vsebina.

nimalni. S to potezo so ohranili enotni prostor proizvodne dvorane z ekspresivno konstrukcijo, ki je oblikovno najkakovostnejši del obstoječe zgradbe. Najbolj dovršena je konstrukcija v prvem nadstropju, kamor so umestili zahtevani program večnamenske dvorane in knjižnice, tako da bo ogled tega prostora omogočen vsem obiskovalcem Centra Rog.

Zahtevna gradbena dela

Na javnem razpisu je bilo za izvedbo gradbenih del izbrano gradbeno-inženirsko podjetje Makro 5 Gradnje d.o.o., ki je gradbišče prevzelo poletu 2021. Skladno s smernicami Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije so začeli z rušitvenimi deli in demontažo stavbnega pohištva, ki ga bo nadomestilo novo, narejeno po vzoru starega.

Po zaključku rušitvenih dela konec lanske jeseni so začeli s statično in protipotresno sanacijo v celoti ohranjene armiranobetonske konstrukcije. Najprej so po obodu stavbe izvedli globoko temeljenje, kateremu so lahko sledili zemeljski izkopi. Ob vzhodni in zahodni fasadi v notranjosti objekta so dodali armiranobetonske stene.

V nadstropjih bodo nosilne armiranobetonske elemente ojačili z dolepljenjem kar-

bonske tkanine na predhodno pripravljeno površino. Betonske elemente bodo povezovali in sidrali z uporabo povezovalnih vrvic iz karbonskih vlaken. Karbonska tkanina, ki opravlja funkcijo stremen, bo na stebre nalepljena v trakovih. Za doseganje objekta celotnega armiranobetonskega prereza bo tkanina na zunanji in notranji strani povezana s karbonsko vrstico.

Nove armiranobetonske plošče hodnikov prizidka bodo povezale obstoječo stavbo z armiranobetonskimi jedri, ki zagotavljajo še dodatno vertikalno in prečno horizontalno togost. Na področju nekdanje galvane bodo objekt ojačili z armiranobetonskimi stenami in ploščami.

Ohranjena bo tudi ravna streha objekta, popravili bodo tudi vse vence.

Po statični sanaciji bodo začeli z izvedbo steklene fasade, ki bo služila kot komunikacijski del objekta, hkrati pa bodo začeli še z izvedbo strojnih in elektro instalacij.

Na severni strani tovarne, proti Trubarjevi cesti, gradijo garažo, nad njo pa bo urejen park.

Investicija in terminski plan gradbenih del sta v celoti premišljena, saj so vsa dela razporejena primerno letnemu času, kar bo

omogočilo najkvalitetnejšo izvedbo in najracionalnejšo porabo sredstev.

Kreativno središče Center Rog

S projektom prenovе nekdanje tovarne koles Rog in programom Centra Rog želi Mestna občina Ljubljana ohraniti stavbo tovarne v njeni prvotni funkciji. Po prenovi bo delovala kot javni proizvodni prostor 21. stoletja, namenjen kulturnemu in kreativnemu sektorju, s poudarkom na izdelovalništvu, oblikovanju in uporabnih umetnostih.

Z oživitvijo nekdanje tovarne Rog v Center Rog bo v središču Ljubljane vzpostavljeno novo mednarodno kreativno in družabno središče, tesno vpeto v lokalno okolje. Center Rog bo v štirih etažah na 8.500 m² ponujal podporne programe in souporabo sodobne infrastrukture. V pritličju bo javnosti na voljo 7 delavnic (les, kovina, keramika, kuharija ...), v zgornjih nadstropjih pa prireditvena dvorana, delovni prostori, rezidence in javna knjižnica.

Projekt in izvedba:

Program: javni kulturni prostor

Naročnik projekta: Mestna občina Ljubljana

Končni uporabnik: Javni zavod Kreativno središče Center Rog

Arhitektura: BAX studio - Boris Bežan, Mara Partida, Héctor Mendoza, Jaka Mežan

Glavni izvajalec gradbeno-obrtniških del: Makro 5 gradnje d.o.o.

Konstrukcija: armiranobetonska - jeklena - steklena

Materiali: beton, jeklo, steklo, teraco tlak

Bruto površina: cca 13.000 m²

Začetek gradbenih del: 2021

Zaključek projekta: 2023

Vrednost projekta: približno 20 milijonov evrov

Pogled iz zraka: garaža in bodoči park na severni strani Roga.